

Forklaring på bjørnekloplanen

Af Claus Andersen

En tilfældig kæmpebjørneklos liv – lad os kalde ham ”Teddy.”

Teddy spirer i marts og bliver til en køn, lille plante allerede den første sommer. Han fryser ned den følgende vinter, men bevarer kraften i sin pælerod. Næste forår skyder Teddy igen på livet løs og sætter knop i maj. I juni springer Teddys flotte hvide blomst ud, og i juli vokser de mange, grønne frø frem. En blæsevejrsmiddag i august smider Teddy sine mange frø, hvorefter han visner og dør, i sikker forvisning om at han har gjort sin pligt som Teddy.

Hvordan gik det Teddys børn?

Teddy smed lad os sige 30.000 frø. Af disse rødnede de 29.900. De resterende 100 frø spirede før eller siden. Lad os for nemheds skyld kalde alle de nye planter for Teddy. De 95 af disse Teddys voksede op et stenkast fra far-Teddys gravsted. 2 frø satte sig fast på en kondisko og levede deres lykkelige liv midt på Tippen langt fra familie og venner. To frø klistrede sig sammen, blæste ud i Lorteren og emigrerede til Christianshavn, hvor de stiftede en senere så berygtet storfamilie.

Et enkelt frø hang fast på en cykelskærm og spirede senere i undertegnedes køkkenhave, hvilket var knap så heldigt for ham.

Naturlige variationer

Teddys livsfaser har meget store individuelle variationer. Frøene kan spire fra marts til juli. Knopskydningen kan begynde fra slutningen af maj til juli. Nye frøskærme kan ses fra begyndelsen af juni til august. Frøsmidning kan ske fra midt i juli til næste forår. En Teddy kan sætte frø efter to, tre eller fire leveår. Teddys kan smide fra 1 til 50.000 frø, måske flere. Frøene kan begynde spiringen fra et til ti år efter at de er smidt. Hvilke faktorer som sætter spiringen i gang er lidt af en gåde. Antallet af spirende frø fra en Teddy varierer sandsynligvis fra 0 til flere tusind.

Biologiske Teddy-fænomener

Når en Teddy sætter blomst går dens livskraft gradvist til denne. Dette er meningen med en Teddys liv. Han ofrer simpelthen alt for sin elskede blomst. Jo længere man venter med at skære en blomstrende Teddy ned, des mere livskraft mister han ved operationen. Venter man til frøene er fuldmodne dør Teddy i den tro at han har smidt livskraftige frø. Hvis alle Teddys modnede deres frø samtidig, ville bekæmpelsen være nem. Man kunne bare skære frøskærmene af på en og samme dag. Men frøene modnes over en lang periode, og afskærer man frøskærmene midt i modningsperioden begynder Teddy bare forfra med en ny, noget mindre blomsterstand.

Bekæmpelsesplanen

Planens første bekæmpelsesbølge: Rodstikning med spade (20. april - 31. maj): Ensomt stående planter og mindre bestande skæres 5-10 cm under jordoverfladen, hvilket mange af dem ikke overlever. Store samlede kolonier lades urørte. Zone 1 gennemgås før man går videre til zone 2 og så fremdeles.

Denne første bølge kan for så vidt udelades uden særlige langtidskonsekvenser. Alligevel er der tre gode grunde til at gennemføre den:

- 1) På denne årstid er rodstikning det eneste fornuftige man kan foretage sig med Teddyer.
- 2) Eksempelvis de to Teddyer som vokser op midt på Tippen, langt fra familie og venner, kan straks bringes til de evige Teddy-marker, således at et stort areal kan erklæres Teddy-frit.
- 3) Visse arealer af særlig høj status, fx bålpladsen på Stejlepladsen, mosen eller langs stierne, kan erklæres Teddy-frit fem-seks år før det ellers ville være sket.

Planens anden bekæmpelsesbølge: Nedhugning af planter (5-20. juni): Alle større bjørneklo hugges ned så anden vegetation kan få plads. Knopper og blomster hugges af stænglen og efterlades på stedet. Eventuelle frøskærme samles i sorte affaldssække som tømmes på aflæsningspladsen på Tippen. Man gør sig færdig i zone 1 før man går videre til zone 2 og så fremdeles.

Der er mange gode grunde til at gennemføre denne Teddy-massakre på netop dette tidspunkt, og på netop denne måde:

- 1) Alle de Teddyer som har påbegyndt deres knopskydning og blomstring sættes tilbage til startlinien. Det kan beskrives som et væddeløb hvor ingen Teddy-tyvstarter kan accepteres. Dette er afgørende for en effektiv og sen gennemførelse af tredje bekæmpelses-bølge i juli.
- 2) Massakren foretages så sent som muligt fordi Teddyerne derved tappes mest muligt for kraft. Jo tættere man kan rykke starten hen mod den 20. juni, des bedre. Modsat skal der afsættes tid nok til gennemførelsen af bølgen med de resurser der er til rådighed. Tapningen af Teddyernes kraft gør dem efterfølgende til dværgplanter med små frøskærme.
- 3) Massakren foretages så sent som muligt fordi tredje og fjerde bølge derved ligeledes kan udføres sent. Denne fremgangsmåde indebærer at en femte bølge i september eller oktober overflødiggøres.
- 4) Bølgen skal være afsluttet omkring 20. juni fordi mange Teddyer erfaringsmæssigt begynder frøsætningen i slutningen af juni. Er man for sent ude skal frøskærmene indsamles undervejs, hvilket er langt mere besværligt. I den første prøvesæson i 2001 fyldte de afskårne frø tredve-fyrre cykelvogne fra kun halvdelen af Tippen, fordi massakren blev foretaget for sent. Det blev rettet året efter.
- 5) Massakren giver plads til gammel dansk vegetation, hvilket Teddyer bestemt ikke bryder sig om.
- 6) Den manuelle bekæmpelse af Teddyer synliggøres på dramatisk måde, hvilket giver opmærksomhed. Brugen af bjørneklosværd har samme effekt – hvad skal man dog med gift?

- 7) Brugen af faste start- og slutdatoer for bølgerne indebærer mange fordele. Man kan i god tid sætte krydsr kalenderen, annoncere efter folk og skrive til arbejdsstyrken. Flytning af start-datoer pga. vejrliget har endnu ikke været påkrævet.
- 8) Hvis landets kommuner skal inspireres til at kopierer vores manuelle bekæmpelsesplan af Teddyer, er det et slagkraftigt argument at faste datoer VIRKER. Personaleplanlægning bliver en reel mulighed. Tænk hvis det samme kunne siges om snerydning.
- 9) Bekæmpelsen starter altid samme sted og følger samme rute. Den enkelte Teddy oplever derfor at antallet af dage mellem bølgerne er pinagtig ens og aldrig nok.

Planens tredje bekæmpelsesbølge: Første afskæring af frøskærme (15-30. juli):
Alle frøskærme skæres af med kniv (eller bjørneklosværd) og samles i store spande som tømmes i bunker på stierne eller direkte i cykelvogn. Knopper og blomster skæres af stænglen og efterlades på stedet. Ensomt stående planter og mindre bestande skæres helt ned. Efterfølgende hentes frøskærmene med cykelvogn og smides på aflæsningspladsen på Tippen. Man gør sig færdig i zone 1 før man går videre til zone 2 og så fremdeles.

Alle de Teddyer som blev hugget ned i juni er nu i gang med frøsætning nummer to. På grund af en påpasselig indsats er Teddyerne nået nogenlunde lige langt i frømodningen, og de ganske små frøskærme sidder i bekvem arbejdsøjde. Grundene til denne tredje bølge er ligeledes mange:

- 1) Teddyerne må ikke få lov til at smide frø, fx i stormvejr. Hvis frø pga. overseelser bliver smidt i et område, bare en gang, vil de som bekendt kunne spire op til ti år efter, hvilket gør bekæmpelsen til en tidsbestemt straf.
- 2) Det sene tidspunkt betyder at mange Teddyer tror at afskæringen af frøskærmen er en vidunderlig frøsmidning. Den enkelte Teddy har jo aldrig prøvet det før! En del Teddyer lægger sig derefter til at dø – lykkelig må man formode. De fleste Teddyer har dog kraft nok til en tredje miniatureblomstring lige over jordhøjde.
- 3) Også knopper og blomster skæres af Teddyerne, hvorved alle frugtsommelige Teddyer for anden gang denne sæson flyttes tilbage til startlinien. Dette er afgørende for en effektiv og sen gennemførelse af fjerde bølge.
- 4) Beskæringen starter samme sted og følger samme rute som i anden og fjerde bølge. Den enkelte Teddy oplever som nævnt at antallet af dage mellem bølgerne er ens på den ”dårlige”, udmagrende måde.

Planens fjerde og sidste bekæmpelsesbølge: Anden afskæring af frøskærme (20. august til 5. september): Som tredje bølge.

Teddyerne er nu i gang med frøsætning nummer tre, og de er igen nået nogenlunde lige langt i modningen. De undselige frøskærme er svære at finde fordi de sidder lige over jordhøjde. Erfaring fra tidligere bølger er en stor hjælp når man skal finde de små Teddyer. Grundene til fjerde bølge er næsten identiske med grundene til tredje bølge:

- 1) Teddyerne må ikke få lov til at smide frø, fx i stormvejr.
- 2) Det sene tidspunkt betyder at mange Teddyer tror at afskæringen af frøskærmen er en vidunderlig frøsmidning. Mange Teddyer dør i den tro, at de lige nåede det.

3) Også knopper og blomster skæres af Teddierne, hvorved alle frugtsommelige Teddier for tredje gang denne sæson flyttes tilbage til startlinien. De få Teddier som har kraft til en sidste sølle blomstring stoppes af nattekulden inden frøene når at modne.

Snip, snap, snude, nu er den Teddy-historie ude.